

stavljaju sljedeće riječi: БЕЗОУМИЕ, БЕЗОУМЬНЪ, БЛАТЪНСКЪ КОСТЕЛЪ, БОУКЪ, ВИДЪТИ, ВРАЧЕВАНИЕ, ВЪВОДИТИ, ГЛАШАТИ, ДОУГЪИ, ЕГУПТЪ-

НИНЪ, ЕПИХАРИИ, ОТЪКОНА, ОТЪПРЪВА, РЪЗА, СЪВРЪШАТИ, ХЛЪМЪ, УРЪТА.

ZDENKA RIBAROVA

VIJESTI

MUKA KAO NEPRESUŠNO NADAHNUĆE KULTURE

Zadar – Preko, 30. 03. – 02. 04. 2000.

Udruga Pasijska baština, Filozofski fakultet u Zadru i Povjerenstvo Matice hrvatske u Preku organizirali su u Zadru i Preku od 30. ožujka do 2. travnja 2000. godine međunarodni znanstveni simpozij *Muka kao nepresušno nadahnuće kulture – Passion une source inépuisable de l'inspiration en culture*. Skup je održan pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske, grada Zadra i Nadbiskupije zadarske, a u Organizacijskom odboru sudjelovali su i predsjednik Pontifikalnog vijeća za kulturu, kardinal Paul Poupard i predsjednik Europasiona, Maurice Clos. Simpozij je održan u okviru manifestacije *Pasijska baština* koja već deset godina u Hrvatskoj predstavlja brojne velikotjedne priredbe i svečanosti inspirirane Kristovom mukom.

Skup je započeo otvaranjem izložbe akademskih slikara Frane Para i Anselma Dorkina i studenata Akademije likovnih umjetnosti pod naslovom *Četiri glasnika radosne vijesti*

Konstantina Filozofa. Nakon uvodnih predavanja *Križni put – Via crucis* (Adalbert Rebić), *Razvojni put hrvatske pasionske drame* (Nikica Kolumbić), *Tekstualni i glazbeni ukrasi ("Tropi") Cvjetne nedjelje* (Ritva Jacobsson), *Muka i suvremena hrvatska književnost* (Ante Stamać), održana su tri tematska bloka s izlaganjima iz područja književnosti, hrvatskoglagoljske problematike i likovne i glazbene umjetnosti.

Hrvatskoglagoljskoj pasionskoj baštini bilo je posvećeno osam referata. Predavanje *Jedan pogled u hrvatsko glagoljaštvo* (Stjepan Damjanović) prema riječima predavača ponudilo je "kratak pregled najvažnijih pojavnosti i osobno autorova viđenja ključnih problema". Hrvatsko glagoljaštvo predstavljeno je kao dio ćirilometodske tradicije, kao najvažniji dio tropis-mene i trojezične hrvatske srednjovjekovne kulture i kao stvarni početak hrvatske književnosti.

Četiri izlaganja obuhvatila su tekstove Muke u hrvatskoglagoljskim misalima. Podrijetlo pasionskih tekstova bilo je tema referata *Tekstološke odrednice hrvatskoglagoljske Muke Kristove* (Vesna Badurina–Stipčević). Istaknuto je da su Kristove muke, koje se čitaju u hrvatskoglagoljskim misalima 14. i 15. stoljeća originalno staroslavenskoga podrijetla, ali prilagođene latinskome tekstu *Biblije*. Dok je adaptacija prema *Vulgati* primjetna i u najstarijem fragmentarno sačuvanom tekstu *Muke* u *Bašćanskim ostriscima* iz 12. stoljeća, najjači je *Vulgatin* utjecaj izražen u pasionskim tekstovima u *Borislavičevu zborniku* iz 1375. godine. Tekstološkoj problematici bilo je posvećeno i predavanje *Himan "Pange lingua gloriosi"* (*Vspoj, jaziče slavnoje*) u *hrvatskoglagoljskim misalima* (Johannes Reinhart). Ovaj himan kasnoantičkoga autora Venancija Fortunata, biskupa Poitiersa iz 6. stoljeća, potvrđen je u hrvatskokrvenoslavenskome prijevodu u gotovo svim misalima. Hrvatski himan tekstološki pripada mlađoj varijanti latinske tradicije, a unutar hrvatskoglagoljskih tekstova jasno se razlikuju sjeverna i južna redakcija. Cilj je istraživanja rekonstrukcija prvobitnoga hrvatskoga prijevoda himna, koji je najvjerojatnije nastao u 13. stoljeću.

Referat *Leksik Muke po Mateju u hrvatskoglagoljskim misalima* (Marinka Šimić) raspravljao je o dvije misalske redakcije na temelju leksičkih osobina glagoljskih pasionskih tekstova. Dok je u starijoj (sjevernoj, krčkoistarskoj) redakciji potvrđen vrlo stari leksički sloj s neprevedenim grčkim riječima i moravizmima, u mlađoj (juž-

noj, zadarsko–krbavskoj) evidentne su osobine govornoga jezika. Grafolingvistička analiza hrvatskoglagoljskih pasionskih tekstova bila je tema predavanja *Karakteristična grafijska rješenja u Muci Hrvojeva misala* (Mateo Žagar). Spomenuti je misal uspoređen na grafematičkoj i grafetičkoj razini s drugim glagoljskim misalima iz razvijenoga doba hrvatskoga glagoljaštva, *Novakovim, Ročkim, Newyorškim* i *Privotiskom*. Analize su obuhvatile inventar glagoljskih slova s obzirom na fonematičku paralelu, interpunkcijski odraz sintaktičke organizacije, ideografske elemente, linijsku organizaciju, tvorbu ligatura, kraćenja, narušavanje starog načela scriptura continua, uporabu majuskula.

Izlaganje *Jobova muka u hrvatskoglagoljskom korpusu* (Antonija Zardija–Kiš) predstavilo je jedan od najistraživanijih i najrazličitije tumačenih odlomaka *Knjige o Jobu*. Pojašnjeno je kako je odlomak 19, 25-27 preveden u četiri hrvatskoglagoljska brevijara: *Vatikanskom brevijaru Borg. Illirico 5* iz 1379. g., *Moskovskom* iz 1442. g., *Dabarskom brevijaru* iz 1486. g. i *Novljanskom drugom* iz 1495. g.

Dva su predavanja bila iz tematike glagoljaškoga pjevanja: *Glazbene specifičnosti glagoljskog pjevanja zadarskog područja* (Jerko Bezić) i *Tradicijski napjevi "Gospinog plača"* (Gorana Doliner).

I ostala izlaganja o književnim, likovnim ili glazbenim obradama pasionskih tema bila su zanimljiva i međusobno su se nadopunjavala. Organizatori su sudionike skupa ugodno iznenadili prigodnim priredbama (Križ-

ni put iz Kali na otoku Ugljanu, izvedba uskrasnih plesova iz Međimurja, tradicijski uskrasni napjevi). U obilasku znamenitosti otoka Ugljana i Pašmana organizirani su stručni posjeti tvrđavi sv. Mihovila iznad Preka, benediktinском samostanu na Čokovcu na otoku Pašmanu i samostanu na otočiću Školjiću, gdje je održana i staroslavenska misa.

Referati sa znanstvenoga skupa objavljeni su u zborniku *Muka kao nepresušno nadahnuće kulture – Passion une source inépuisable de l'inspiration en culture*, Udruga Pasionaska baština (ur. Jozo Čikeš), Zagreb 2000, 544. str.

VESNA BADURINA-STIPČEVIĆ

IV. MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP
TALIJANSKOGA HAGIOGRAFSKOG DRUŠTVA AISSCA
*IL TEMPO DEI SANTI FRA ORIENTE E OCCIDENTE. LITURGIA E
AGIOGRAFIA DAL TARDO ANTICO AL CONCILIO DI TRENTO*
Firenca, 26. 10. – 28. 10. 2000.

Zanimanje za hagiografiju, kao za povijesnu znanost, povijest svetačkih kultura, povijest liturgije i literarnu znanost, obilježilo je 20. stoljeće. Hagiografska se istraživanja nisu samo ograničila na specijalizirane studije, na nastavljanje ili osnivanje specijaliziranih hagiografskih izdanja – kolekcija ili novih hagiografskih časopisa, nego su potaknula i organiziranje mnogobrojnih znanstvenih skupova i kongresa, te osnivanje internacionalnih i nacionalnih hagiografskih društava koja okupljaju vodeće istraživače hagiografije. Sve je to učinilo da je danas hagiografija postala jedna od vodećih disciplina spomenutih znanosti, točnije, hagiografija je postala autonomna znanost u odnosu na druge znanstvene discipline svoga ili srodnoga znanstvenog područja.

Europski kongresi i znanstveni skupovi posvećeni općoj problematiki

ili velikim temama hagiografske znanosti dobili su osobit zamah u dvama posljednjim desetljećima 20. stoljeća, i to prije svega u romanskim zemljama: u Francuskoj, u Belgiji, te osobito u Italiji. U Italiji, uz razne druge hagiografske skupove, seminare i kolokvije, iznimno mjesto imaju kongresi – skupovi koje organizira Talijansko hagiografsko društvo *Associazione italiana per lo Studio della Santità, dei Culti e dell'Agiografia (AISSCA)*. AISSCA je, uz druge, kraće seminare i kolokvije, do sada održala tri velika kongresa – skupa: 1. *Santità, culti, agiografia. Temi e prospettive*, Rim 1996.; 2. *Scrivere di santi*, Napulj 1997.; 3. *Il pubblico dei santi. Forme e livelli di ricezione dei messaggi agiografici*, Verona 1998.

Četvrti međunarodni znanstveni skup Talijanskoga hagiografskog društva na temu *Il Tempo dei santi fra*